

Waspik, 6 november 2018

Aan de woordvoerders sociale zekerheid van de Tweede Kamercommissie SOZA,

Onlangs heeft FNV zich gevoegd in het juridisch proces tegen de Staat over SyRI, een risicoprofileringsstelsel. Wij beschouwen dit stelsel als onrechtmatig en een aantasting van de mensenrechten. Dit stelsel bestaat al tien jaar, maar is sinds 2014 ook in de wet opgenomen, ondanks de ernstige juridische waarschuwingen van de Raad van State en de Autoriteit Persoonsgegevens. Hierdoor kunnen allerlei uitvoeringsinstanties in de sociale zekerheid, Belastingdienst, gemeenten en andere instellingen de door hen bewaarde persoonsgegevens koppelen.

Dat is al een zorgelijke ontwikkeling, maar met behulp van algoritmen kunnen deze databestanden worden doorgelicht om individuele risicomeldingen over burgers te genereren. Met onbekende criteria en geheime algoritmen worden inwoners van gehele wijken gescreend, waaruit dan risicomeldingen oppoppen wanneer een individu een verzameling (voor de buitenwereld onbekende) kenmerken heeft die zou wijzen op een verhoogde kans op misbruik of overtredingen. Op basis hiervan wordt hij of zij opgenomen in een Register Risicomeldingen, zonder enig concreet bewijs en zonder dat betrokkenen, buitenstaanders of de politiek kunnen nagaan waarop dat is gebaseerd. Betrokken instanties die met deze persoon van doen hebben kunnen deze risicomeldingen zien en het wantrouwen is geboren. Onzes inziens versterkt dit stelsel het wantrouwen waarmee onze achterban, zowel werkenden als uitkeringsgerechtigden, worden benaderd.

Het verbaast ons zeer dat de Tweede Kamer haar controlerende taak zo weinig serieus neemt waar het gaat om de opzet en werking van dit stelsel, dat is gericht op het op grote schaal profileren van burgers. Het voor profileren van burgers op grote schaal verzamelen, koppelen en analyseren van persoonsgegevens ongeacht het doel waarvoor de gebruikte persoonsgegevens zijn verstrekt, is principieel onjuist en onverenigbaar met een vrije democratische rechtsstaat en wordt door ons en onze partners als onrechtmatig beschouwd.

Gelet op deze fundamentele bezwaren tegen de opzet en werking van SyRI zou de Kamer bij deze ontwikkeling op het vinkentouw moeten zitten, maar nee, de Kamer spreekt over SyRI niet. De Kamer blijft in het duister tasten als het gaat om de aard, opbouw, werking en impact van SyRI voor onze vrije democratische rechtsstaat. Een motie eerder dit jaar van D66 die vroeg om openbaarmaking van de algoritmes, of op zijn minst een technische audit van SyRI, werd door staatssecretaris Van Ark ongewenst geacht.¹ Gelet op het karakter en de verregaande consequenties van dit stelsel voor de rechtsbescherming van burgers verbaast het ons dat u deze opstelling van de staatssecretaris accepteert. Het enkele feit dat een fundamentele juridische procedure is gestart met betrekking tot dit risicoprofileringsstelsel mag nooit een excuus zijn voor geheimhouding, maar moet eerder reden zijn voor extra alertheid en openheid. Het debat over beleid en regelgeving waar het gaat om de profileren van burgers door de overheid hoort bij uitstek thuis in de publieke politieke arena, in het parlement.

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/32761/kst-32761-122>

Met vriendelijke groet,

Namens de sectorraad van de sector Uitkeringsgerechtigden,
Harry Ortman, voorzitter.